

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
The Journal of International Social Sciences
Cilt: 30, Sayı: 2, Sayfa: 203-220, TEMMUZ – 2020
Makale Gönderme Tarihi: 12.06.2020 Kabul Tarihi: 26.06.2020

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF UYGULAMALARI: GÖRÜŞ VE ÖNERİLER*

Multiage Teaching Experiences of Primary School Teacher Candidates: Views and Suggestions

Figen YILDIRIM**

Zeynel AMAÇ***

ÖZ

Birleştirilmiş sınıf kavramı farklı grupların bir arada tek öğretmen tarafından okutulması esasına dayanmaktadır. Bu uygulama sadece Türkiye’de değil dünyanın birçok ülkesinde yapılmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak nitelikli öğretim ortamlarının oluşturulması bu sınıfları avantajlı hale dönüştürebilir. Bu ancak mesleki açıdan nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Sınıf eğitimi bölümü 4.sınıfta birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi verilmektedir. Ancak bu ders haftada iki saat teorik olarak işlendiği için öğretmen adayları bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek ortamlarda uygulama fırsatı bulamamaktadırlar. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarına birleştirilmiş sınıflarda gözlem ve uygulama fırsatının sunulmasının nitelikli öğretmen yetiştirme açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bu ders kapsamında dört hafta süreyle Kilis ili merkeze bağlı üç köy okulundaki birleştirilmiş sınıflarda sınıf eğitimi 4.sınıf öğrencilerinin gözlem ve uygulama yapmalarına olanak sağlanmıştır. Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflar hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla, yarı yapılandırılmış soruların bulunduğu anket formu yardımıyla veri toplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretimle ilgili görüşleri farklılıklar göstermekte ve çeşitli öneriler sunmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: Birleştirilmiş sınıf, sınıf öğretmenliği, öğretmen eğitimi

ABSTRACT

The concept of multiage class is based on the fact that different groups are taught together by a single teacher. Multiage teaching is applied not only in Turkey but also in many countries of the world. This approach has some advantages and disadvantages for students and their teachers. It is argued that creating quality teaching environments based on constructivist approach can be an advantage for both teachers and students. To achieve this, teachers should be prepared based on the conditions of multiage classrooms. For this purpose, a multiage teaching course is offered to senior primary teacher candidates in Turkey. However, the course is taught theoretically for two hours a week and teacher candidates do not have the opportunity to apply the knowledge learned in this course in real teaching settings. To overcome this and provide experiences, the teacher candidates were offered to observe and apply their knowledge in multiage classrooms in the Spring semester of the 2017-2018 academic year. The candidates were taken to three multiage schools of Kilis for four weeks to observe and practice. The purpose of this research was to explore primary teacher candidate’s opinions about teaching in multiage classrooms. In this basic qualitative

* Çalışmanın özeti 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu/ 11-14 Nisan 2018-Ankara’da sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı **posta:** figenyildirim@kilis.edu.tr **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-3880-3979>

*** Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı **posta:** zamac@kilis.edu.tr **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0003-1387-5773>

research, an interview form that has open-ended questions was used to collect the data. The analysis showed that the participants had different views about multiage teaching and how to improve education in multiage classrooms.

Keywords: Multigrade classrooms, primary teacher education, teacher education

GİRİŞ

Birleştirilmiş sınıflar, çeşitli nedenlerle farklı yaş ve sınıf grubundaki öğrencilere tek bir öğretmen tarafından eğitim verilmesi esasına dayanmakta ve “birden fazla sınıfın bir arada öğrenim görmesi” (Yıldız, 2009, s. 167) olarak tanımlanmaktadır. İlköğretim programına göre birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup meydana getirmek suretiyle bir öğretmen tarafından yetiştirilmesine birleştirilmiş sınıf öğretimi denir (Erdem, 2015, s. 13). Başta öğrenci sayısının azlığı olmak üzere, coğrafi ve ekonomik koşullar nedeniyle birden fazla sınıfın aynı derslikte bir araya getirilerek bir öğretmen tarafından yetiştirilmesiyle oluşan eğitim ortamıdır (Köksal, 2009). Nüfusu 500’den az olan yerleşim birimlerinde ilkokula giden öğrenci sayısı oldukça az olmakta ve bu nedenle de sınıflardaki öğrenci mevcudu diğer okullara göre daha az olmaktadır. Buna benzer şekilde öğrenci sayısı çok az olan yerleşim yerlerinde dört derslikli okulların yapılması ve her tür yerleşim birimlerinde yaşayan çocukların eğitim ihtiyacını karşılamak için başlıca iki yola başvurulmaktadır. Bunlardan birisi az nüfuslu birkaç yerleşim biriminin birlikte yararlanabileceği bölge okulları açmak, diğeri de ayrı yerleşim birimleri için bir iki derslikli okullar yapmaktır. Bir iki derslikli okullar yapma öteden beri yaygın olarak izlenen bir yoldur. Birleştirilmiş sınıflar ve birleştirilmiş sınıflarda öğretim de bunun sonucunda ortaya çıkmıştır (Şahin, 2010, s. 5). Ayrıca Türkiye’nin sosyo-ekonomik ve coğrafi koşulları birleştirilmiş sınıflar uygulamasını zorunlu kılmaktadır (Şahin, 2010, s. 7). Birleştirilmiş sınıflar hakkında Mortazavizadeh, Nili, Isfahani ve Hassani’nin (2017) tespitlerine göre şu noktalar önemlidir:

- 1) Uzak ve yalıtılmış bölgelerdeki çocukların eğitim haklarını gerçekleştirmelerine yardımcı olur.
- 2) Genellikle eğitim sisteminden dışlanan çocuklara okul eğitimi vermenin uygun maliyetli bir yaklaşımıdır.
- 3) Farklı geçmişlere sahip çocukların akranlarının yardımıyla öğrenmeye teşvik eder ve bu nedenle öğrenciler arasında bağlılığı, işbirliğini, sağlıklı rekabeti teşvik eder ve liderlik becerilerini güçlendirir. Ayrıca, paylaşmaya karşı olumlu bir tutum geliştirir.
- 4) Bu sınıflarda kullanılan öğretim yöntemlerinin çeşitliliği sayesinde öğrencilerin bilişsel gelişimine olumlu katkıda bulunur. (s. 356).

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının genel nedenleri öğretmen yetersizliği, öğrenci sayısının azlığı ve derslik sayılarının yetersiz olmasıdır. Ülkemizde birleştirilmiş sınıf uygulamalarının nedeni daha çok kırsal kesimdeki öğrenci sayısının azlığı ve derslik sayısının yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye’nin kendine özgü sosyo-ekonomik ve coğrafi şartları zorunlu eğitimin tek bir öğretim şekli ve tek tip okul yapısı ile gerçekleştirilmesini güçleştirmektedir. Zorunlu eğitim tam zamanlı ya da iki zamanlı olarak, taşınabilir, yatılı veya birleştirilmiş sınıflı ilköğretim uygulamaları şeklinde gerçekleştirilmektedir (Taşdemir, 2012, s. 48). 2015 yılı sonrasında yatılı okulların sayıları azaltılmış ve taşınabilir eğitime daha fazla önem verilmiştir. Ancak taşınabilir eğitimde yaşanan sıkıntılar birleştirilmiş sınıflarda eğitim verilmesinin önemini tekrar ortaya çıkarmıştır. Küçük yaşlardaki çocukların uzak şehir merkezlerine servis araçları ile her gün yolculuk yapmaları onları yıpratmakta ve nitelikli eğitim almalarına engel olmaktadır. Ülkemizde bir yerleşim birimi olan köy ve mezralar varlığını devam ettirdikçe birleştirilmiş sınıflarda öğretim yapma zorunluluğu da devam edecektir (Erdem, 2015, s. 13). Türk eğitim sisteminde çeşitli sebeplerle ortaya çıkan ve bir sorun olarak değerlendirilen birleştirilmiş sınıf uygulamaları alanyazında farklı gelişim ve seviyedeki öğrencilerle birlikte etkileşim sağlanarak gerçekleştirilen eğitsel değeri yüksek bir öğretim modeli olarak da görülmektedir. (Taşdemir, 2012, s. 47). Birleştirilmiş sınıf uygulaması

sadece Türkiye’de değil diğer bazı ülkelerde de uygulanmaktadır (Kazu ve Aslan, 2011; Little, 2006; Yıldız, 2009). Köksal’a (2009) göre “AB ülkelerinin hemen hepsinde, ABD’de, Japonya ve Kanada gibi pek çok ülkede de birleştirilmiş sınıflar uygulaması yapılmaktadır”(Köksal, 2009, s. 8). Birleştirilmiş sınıf modeli batı eğitim uygulamaları içerisinde eğitsel faydası düşünülerek ve derslik öğretmen öğrenci yetersizliği gibi olumsuz şartlara dayalı olmaksızın uygulanan ve klasik sınıf öğretimine alternatif bir öğretim uygulaması olarak da değerlendirilmektedir (Taşdemir, 2012, s. 47). Berry’nin (2001) karşılaştırmalı çalışmasına göre birleştirilmiş sınıflı okullarda öğrencilerin okuma-yazma başarıları normal okullardaki öğrencilere göre daha yüksektir. Araştırmanın sonucuna göre bunun nedeni birleştirilmiş sınıflardaki öğrencilerin diğer öğrencilerle küçük grup çalışma yapma imkânlarının daha çok olması gösterilmiştir. Kılıç ve Abay’ın (2009) birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlerin yeterlilikleri, okulların imkânları ve okul-aile işbirliği konuları önemli görülmektedir. Buaraphan, Inrit ve Kochasila’nın (2018) çalışmasına göre Tayland’daki birleştirilmiş sınıf öğretmenleri hizmet öncesi eğitim döneminde bu sınıflarda öğretmenlik yapmak için gerekli eğitimi almamakta ve bu bakımdan kendilerini eksik hissetmektedirler. Checchi ve De Paola’nın (2018) İtalyan eğitim sistemindeki birleştirilmiş sınıflar hakkındaki çalışmasının sonuçlarına göre birleştirilmiş sınıflardaki öğrencilerin ulusal testlerdeki okuma-yazma ve matematik puanları bağımsız sınıflardaki yaşlıtlarına göre daha düşük olarak bulunmuştur. Öte yandan Bua ve Martin’in (2020) çalışmasına göre aktif ve işbirlikli öğrenme etkinliklerinin birleştirilmiş sınıf öğrencilerinin başarılarına olumlu katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Birleştirilmiş sınıflar sadece ilköğretim seviyesinde değil ileri yaşta gençler için de alternatifler sunmaktadır. Örneğin Jones’un (2016) farklı yaş gruplarındaki gençlerin eğitim gördüğü birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmanın bulgularına göre bu sınıfların öğretmenleri akademik başarıya odaklandıklarını ve birleştirilmiş sınıflara karşı olumlu tutumlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılara göre öğrencilerin yardımlaşma ve sosyal becerileri olumlu yönde etkilenmektedir. Mortazavizadeh, Nili, Isfahani ve Hassani’nin (2017) İranlı birleştirilmiş sınıf öğretmenleriyle yaptıkları çalışmaya göre bu öğretmenler en çok akran öğrenme, bireysel öğrenme ve soru-cevap yöntemlerini kullanmaktadır. Öte yandan, Shareefa’nın (2020) araştırmasındaki katılımcı öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntem farklılaştırılmış öğretimdir. Aynı araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlik yapmak için gerekli yeterlilikleri olmadığı ve bu sınıfların şartları gereği zamanla ilgili sorunlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Hem ulusal hem de uluslararası alanyazındaki çalışmaların ortaya çıkardığı gibi birleştirilmiş sınıfların olumlu ve olumsuz yönleri bulunmakta ve nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesiyle daha olumlu sonuçların alınabileceği ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de köy okullarının açılması ve daha fazla kişinin eğitim olanaklarından faydalanması amacıyla birleştirilmiş sınıflı okulların da yer aldığı eğitim kurumları Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda köy mektepleri müfredat programı (1930) yürürlüğe girmiştir. 1939 Maarif şurasında köy okulları programı tartışılmış ve program proje haline getirilmiştir. Bu program 1948 yılına kadar uygulanmıştır. 1948 yılında köy okulları programı projesi ilköğretimle birleştirilmiş ve 1948 ilköğretim programı uygulamaya konmuştur (Şahin, 2010, s. 3). Birleştirilmiş sınıf programı ilköğretim programı içinde ayrı bir program olarak 2000-2001 öğretim yılına kadar yer almıştır. Bu programda daha sonra değişiklikler yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu’nun 18.05.2000 tarih ve 122 sayılı kararıyla 2000-2001 öğretim yılından itibaren uygulamadan kaldırılan programların yerine müstakil bağımsız sınıflarda uygulanan Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler derslerinin programlarının birleştirilmiş sınıflarda okutulması kararı alınmıştır. Bu uygulama ile ilköğretim okullarında aynı programın uygulanması, eğitim öğretimde birlik ve bütünlüğün sağlanması, ilköğretim okullarında program farklılığından doğan olumsuzlukların ortadan kaldırılması, ölçme ve değerlendirmede üst öğrenime yönlendirmede bütünlüğün sağlanması hedeflenmiştir (Şahin, 2010, s.7).

30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun gereği yapılan düzenlemeyle sekiz yıllık ilköğretim uygulamasının ilk 4 yılı ilkököl, ikinci 4 yılı lise ortaokul olarak yapılandırılmıştır (Erdem 2015, s. 13). İlkokullarda, birinci devre ve ikinci devre olarak iki ayrı devre bulunmaktadır. 1, 2 ve 3. sınıflar birinci devre ve 4. sınıflar ikinci devre olarak adlandırılmaktadır. Birinci devre A grubu, ikinci devre ise B grubu olarak isimlendirilmektedir. Bu kademelerin mihver derslere (Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler) göre iki gruba ayrılması birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin işini kolaylaştırmaktadır. Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri gibi Mihver dersleri öğretmen yıl esasına göre okutarak zamandan tasarruf sağlayabilmektedir. Birleştirilmiş sınıfların ifade ve beceri dersleri ise (Türkçe, matematik, görsel sanatlar, müzik ve oyun ve fizikî etkinlikler, vb.) bağımsız sınıflar programları ile ayrıdır.

Birleştirilmiş sınıfta öğretim yapan bir öğretmen, programdaki bazı derslerin öğretimini öğretmenli ve ödevli saatler olarak gerçekleştirir. Birleştirilmiş sınıflarda "öğretmenli saatler" öğretmenin öğrencilerle birebir ilgileneceği ders saatleridir. İfade ve beceri dersleri genellikle ödevli olarak işlenir ve bu nedenle bu dersler mümkün olduğu kadar günün aynı saatlerine konur. Bu öğrencilerin aynı çeşit işlerle ve derslerle meşgul olmalarına fırsat tanır. Aynı şekilde bu öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlar (Şahin, 2010, s. 9). Sanılanın aksine ödevli dersler de öğretmenin gözetiminde yapılmaktadır. Çünkü bu dersler bir planlama ve programa uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Bu planlama yapılandırıcı yaklaşım esas alınarak gerçekleştirildiğinde daha nitelikli öğretim ortamlarının oluşturulacağı düşünülmektedir.

Yapılandırıcı öğrenme son yıllarda eğitim sistemimizde aktif olarak kullanılmakta ve eğitim programları bu yaklaşıma göre şekillendirilmektedir. Akıncıoğlu'na (2019) göre yapılandırıcı öğrenme kuramı "nesnel bir gerçeğin olmadığı; anlamın birey tarafından, kendi deneyimleri ışığında etkin bir şekilde yapılandırıldığı/oluşturulduğu"(s. 486) gerçeğine dayanmaktadır. Yapılandırıcı öğrenmenin temel ilkelerinden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Öğretme değil, öğrenme esastır. Öğrenme, aktif bir anlam oluşturma sürecidir. Birey öğrenmesinden sorumludur. Öğrenme sürecinde öğrencilerin deneyim kazanmaları önemlidir. Öğrenme öznelidir. Öğrenme sosyaldır. Öğrenme öğrenci merkezlidir. Öğrenme zaman alır. Bilginin ezberlenmesi değil, transferi ve yeniden yapılandırılması söz konusudur. Öğrenme bireysel bağlam, sosyal etkileşim, dil, işbirliği ve deneyim yoluyla gerçekleşir. Değerlendirme, öğretimden ayrı değil, öğretimin içinde yer alır (Akıncıoğlu, 2019, s. 490-492)

Yapılandırıcı yaklaşımı temel alınarak, öğrenciyi aktif kılacak, kendi kendine öğrenmesini sağlayacak etkinlikler ile ödevli ders saatlerinin nitelikleri artırılarak birleştirilmiş sınıf uygulaması avantaj haline dönüştürülebilir. Özellikle bireysel ders programları hazırlanarak özel eğitim öğrencilerinin eğitimi daha etkili gerçekleştirilebilir. Ödevli derslerin niteliğini artırmak için; öğretmen çok iyi plan yapmalı, öğrencileri etkin kılmalı, öğrencilere ayrıntılı açıklamalar yapmalı ve yeni öğrenmelere imkân vermelidir. Ödevli çalışmalar mutlaka öğretmenle birlikte değerlendirilmelidir. Öğrencilere dönüt verilmezse öğrenci bu çalışmaları yaparken özen göstermeyebilir ve sonuçta öğrenmeler gerçekleşmeyebilir. Öğretmen ödevli ders saatlerinde öğrencilerin yapacağı etkinlikleri onlara çok iyi açıklamalı ve mutlaka her aşamasını takip etmelidir. Bunun yanı sıra birleştirilmiş sınıfların ödevli ders saatlerinde öğrenciler ilgi gruplarında, seviye gruplarında ya da kendi kendilerine bireysel çalışma fırsatı sunulduğundan bu çalışmalar yapılandırıcı yaklaşım esas alınarak tasarlandığında öğrencilerin yaratıcı, üst düzey düşünme becerilerini geliştirme ve öğrenmeyi öğrenme için iyi fırsatlar yarattığı değerlendirilmektedir. Birleştirilmiş sınıflarda bu şekilde yapılandırıcı yaklaşım esas alınarak nitelikli öğretim ortamlarının oluşturulması bu sınıfları avantajlı hale dönüştürebilir.

Ödevli saatlerde farklı sınıf seviyesindeki öğrenciler ön şart öğrenmeler gerektirmeyen kimi derslerde birlikte etkileşime dayalı öğretim uygulamalarına tabi tutulabilmektedirler. Bu süreçte ileri sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflardaki öğrenciler ile etkileşimi ve onlara rehberlik yapmalarına katkı sağlayabilmektedir. Dolayısı ile uygulanan öğretimin gereği birleştirilmiş

sınıflarda öğretimi farklı gelişim ve hazırbulunuşluk düzeylerindeki öğrencilerle aynı ortamda düzeylerine uygun öğretme-öğrenme yaşantılarının gerçekleştirildiği bir öğretim ortamı haline gelmektedir (Taşdemir; 2012, s. 47).

Öğretmen ödevli saatlerde diğer öğrencilerden destek alabilir. Sınıf öğretmeni bu öğrencileri seçerken özen göstermelidir. Hep aynı öğrencilere görev vermemeli ve dönüşümlü olarak farklı öğrencilere görev verilmelidir. Aksi takdirde bu öğrenciler “öğretmenmiş” gibi sınıf arkadaşları üzerinde otorite kurmaya çalışabilirler. Bu hem o öğrencilerin hem de diğer öğrencilerin gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir.

Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek normal sınıflara göre daha zordur. Birleştirilmiş sınıf uygulamaların da öğretim programının tüm hedeflerini gerçekleştirmek için öğretmenin daha fazla zamana ve daha fazla enerjiye ihtiyacı vardır. Öğretmenin iş yükünün daha fazla olması, köylerde görev alan öğretmenlerin yeterli destek alamaması ne yazık ki birleştirilmiş sınıflarda sıkıntılara neden olmaktadır. Bunun için öğretmenin tecrübeli olması ve işini severek yapması çok önemlidir. Aksi takdirde bu sınıflarda görev yapan öğretmenler tükenmişlik yaşayabilmektedirler. Bu sınıflarda görev yapan öğretmenler genellikle yeni göreve başlamış tecrübesiz öğretmenler olmaktadır. Hatta bazı zamanlar farklı alanlarda eğitim almış ücretli öğretmenler görev yapabilmektedir. Bu durum da bu sınıfların avantajlı olarak değil dezavantajlı olmasına yol açmaktadır. Bu sıkıntıların yaşanmaması için birleştirilmiş sınıfların olduğu bölgelerin avantajlı hale getirilmesi ve bu sınıflarda daha tecrübeli öğretmenlerin çalışması sağlanmalıdır.

Birleştirilmiş sınıfların avantajlı hale dönüştürülmesi ancak mesleki açıdan nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesiyle mümkündür. Sınıf eğitimi bölümü 4.sınıfta birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi verilmektedir. YÖK 2018 de eğitim fakültelerinin programlarını ders içeriklerini de güncelleyerek yapılandırmıştır. 2018 yılında eğitim fakültelerinde yapılan güncellemeler ile 4.sınıfta zorunlu ders olarak okutulan Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Dersi kaldırılmış yerine alan seçmeli derslerinden İlkokulda Alternatif Eğitim Uygulamaları dersine yer verilmiştir. Hâlbuki Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Dersi haftada iki saat teorik olarak işlendiği halde bile öğretmen adayları bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek ortamlarda uygulama fırsatı bulamadıklarından dolayı bu dersin sadece teorik olarak işlenmesinin yeterli olmadığını düşünmektedirler. Yeni katalogta yer alan İlkokulda Alternatif Eğitim Uygulamaları Dersinin içeriğinin de artırılması ve seçmeli ders olması ile bu dersin ne düzeyde yeterli olacağı düşündürücüdür. Çünkü günümüz şartlarında birleştirilmiş sınıflı okulları tamamen sistemden kaldırmak mümkün değildir ve bu okullar varlığını sürdürmeye devam edeceklerdir. Bu nedenle öğretmen adaylarının bu konuda bilgi ve deneyim sahibi olmaları, bu sınıflarda nasıl eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirecekleriyle ilgili donanımlı olarak yetiştirilmesi gerekmektedir. Hargreaves (2001) ve Kaya ve Taşdemirci'nin (2005) de belirttiği gibi öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflar için iyi yetiştirilmiş olması bu sınıflarda öğrencilerin alacağı eğitimin niteliğini de artıracaktır.

Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi kapsamında öğretmen adaylarına birleştirilmiş sınıflarda gözlem ve uygulama fırsatının sunulmasının nitelikli öğretmen yetiştirme açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde bu ders kapsamında Kilis ili merkeze bağlı üç köy okulundaki birleştirilmiş sınıflarda sınıf eğitimi 4.sınıf öğrencilerinin dört hafta süreyle toplamda 15 saat gözlem ve 1 saat uygulama yapmalarına olanak sağlanmıştır. Yapılan bu uygulama sonucunda bu dersin daha nitelikli bir şekilde işlenebilmesi için öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırma ile sınıf eğitimi programı 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflar ve birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde yapılan uygulamaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlere yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. Sınıf eğitimi 4.sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okulunda yapılan uygulama hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıfların avantajları nedir?
3. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda hangi sorunlar yaşanmaktadır?
4. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı uygulanabilir mi?
5. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda eğitim ortamlarını daha verimli hale getirebilmek için neler yapılabilir?
6. Birleştirilmiş sınıflarda normal sınıflarla aynı eğitim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması doğru mu?
7. Öğretmen adaylarına tercih hakkı verilse normal bir sınıf mı yoksa birleştirilmiş sınıf mı okutmayı tercih ederler?
8. Sınıf eğitimi bölümünde verilen birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi daha etkili nasıl işlenir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada temel nitel araştırma (Merriam ve Tisdell, 2016) yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kilis 7 Aralık Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi 4.sınıfta eğitim gören 56 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Veri Kaynakları

Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada temel ölçüt olarak sınıf öğretmenliği 4.sınıftaki birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersine katılan öğrenciler alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim Bahar Döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi 4.sınıfta eğitim gören 56 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim Bahar Döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi 4.sınıfta eğitim gören 56 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1.Çalışma Grubu

Kadın	Erkek	Toplam
44	12	56

Tablo 1 incelediğinde bu araştırmada 44 kadın 12 erkek olmak üzere toplam 56 öğretmen adayı ile çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Görüşme formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yapılırken gönüllülük esas alınıp bu sınıftaki tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır.

Nitel Veri Toplama Araçlarının Güvenirliği

Görüşme soruları Sınıf Eğitimi ve Eğitim Bilimlerindeki uzmanlara incelenmiş ve her bir uzman tarafından ayrı ayrı incelenerek “görüş birliği”ve “görüş ayrılığı”olan konular tartışılmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (Miles ve Huberman, 1994, s. 64) formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği (3/4=%76) olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994, s. 64). Burada elde edilen sonuç, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında, nitel veriler NVivo 12 programı ile analiz edilmiştir. Nitel veriler, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Buna göre görüşmeler bilgisayara aynen kaydedilmiş ve tek tek okunarak kavramlar, kavramların ortak özelliklerine göre temalar belirlenerek kodlanmış ve frekansları hesaplanmıştır. Kodlanan veriler daha sonra tablo olarak verilmiştir. Katılımcıların kişisel verilerini korumak amacıyla her bir katılımcıya Ö1, Ö2 ve Ö3 gibi lakaplar verilmiştir.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt problem olan “Sınıf eğitimi 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okulunda yapılan uygulama hakkındaki görüşleri nelerdir? sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 2. Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okulunda yapılan uygulama hakkındaki görüşleri

Uygulama Hakkındaki Görüşler	f
Çok Faydalı Oldu	44
Faydalı Değildi	7

Tablo 2’ye bakıldığında birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okulunda yapılan uygulamanın, 44 öğretmen adayının çok faydalı olduğunu belirttiği, 7 öğretmen adayının ise faydalı olmadığını belirttiği görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö15 “Birleştirilmiş sınıflarda ki öğretim dersini köy okulunda uygulamalı olarak yapmamız gerçekten bizim için çok faydalı oldu. Orda ki ortamı canlı olarak görmek kafamıza takılan şeylerin netleşmesine yardımcı oldu.”

Ö17 “Köy okulunda yapılan uygulamanın öğretmenlik hayatımıza çok büyük katkısı olacağına inanıyorum. Özellikle gittiğimiz okullar birleştirilmiş sınıf olduğu için bize çok büyük bir deneyim oldu. Oraya gidip o atmosferi hissetmek ve az da olsa öğretmenlik hayatımızda karşılaşacağımız sorunlar hakkında bilgi sahibi olduk. Bu yüzden bu uygulamanın bizlere yani geleceğin öğretmen adaylarına çok büyük katkısı oldu. Bu uygulamayı gerçekleştirdiğiniz için teşekkür ederiz.”

Ö21 “Eğitim sisteminde öğretimin en kalıcı ve eğlenceli hali yaparak yaşayarak, çevre ile iletişim sayesinde oluyor. Bizim köy okulu uygulamasında biz öğretmen adayları adına kalıcı, yararlı ve teoriden çıkıp uygulamaya, gerçeğe yönelik olduğu için bence çok faydalıydı.”

Ö29 “Bu konudaki görüşlerimin tamamı olumlu. Teorik olarak gördüğümüz konuları pratikte yaparak-yaşayarak öğrenmemiz oldukça iyi oldu. Benim açımdan çok faydalıydı.”

Ö30 “Çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü atandığımızda ilk olarak köy okullarına tayin olacağız. Bu açıdan bir deneyim sağlamış oldu. Birleştirilmiş sınıf ortamını görerek ders anlatarak tecrübe edinmiş oluyoruz.”

Ö31 “Faydalı olduğunu düşünüyorum uygulama yapmadan önce hep soyut ve havada kalan bir köy okulu profili vardı bende, sonra köy okuluna gidip uygulama yapınca köy okulu ile ilgili görüşlerim netleşti. Hatta bir köy okulunda görev yapmayı özellikle istiyorum.”

Ö38 “Evet faydalı olduğunu düşünüyorum. Atandığımızda gittiğimiz okul yüksek olasılıkla birleştirilmiş sınıf olacak. En azından bu sene giderek yaparak yaşayarak öğrenmiş olduk. Ama bence bu dersin üçüncü sınıfta olması gerekiyor.”

Ö36 “Daha çok gidebilseydim daha yararlı olabilirdi. Anlatacağımız konuya odaklandığımız için ortamı çok gözlemlene fırsatım olmadı. Tabi ki ortamı hiç görmemek gibi bir ihtimali de vardı. En azından köy ortamını gördük, çocuklarla az da olsa iletişime geçebildik. Çocukları daha iyi tanımak isterdim.”

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıfların avantajları nedir? sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 3. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıfların avantajları

Birleştirilmiş Sınıfların Avantajları	f
Ekonomiklik İlkesine Uygunluk	15
İşbirlikçi Öğretim Ortamının Olması	13
Sınıf Mevcudunun Az Olması	12
Bireyselleştirilmiş Eğitime İmkân Sunması	9
Öğrenmeyi Öğrenme	6
Sosyalleşme	5
İyi Plan İle Verimli Ortam Oluşturma	4
Fırsat Eşitliği	3
Az Zamanda Çok Şeyi Bitirebilme	2
Müdür Yetkili Olma	1
Alt Sınıfların Hazırbulunmuşluk Düzeyini Arttırma	1

Tablo 3’e bakıldığında öğretmen adayları birleştirilmiş sınıfların şu avantajlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ekonomiklik ilkesine uygunluk (f:15), İşbirlikçi öğrenme ortamı sağlanması (f:13), sınıf mevcudunun az olması (f:12) ve bireyselleştirilmiş eğitime imkân sağlanması (f:9). Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö5 “Derslik ve öğretmen sayısı az olan yerlerde ekonomik fayda sağlamaktadır.”

Ö50 “Maddi açıdan birçok avantajı vardır. Az sayıda öğretmenle birçok öğrenciye ulaşılabilir. Ekonomiktir.”

Ö25 “Akrandan öğrenmeyle öğrenme kısmen kalıcı olabilir. Öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimi güçlenir.”

Ö47 “Öğrencilerin işbirliği içerisinde sürece katılmasını sağlar. Yardımseverlik ve paylaşım duygularını geliştirir.”

Ö10 “Avantajları olarak, sınıfın sayısı az. Mesela bizim gittiğimiz okulda dört tane 3. sınıf dört tane 4. sınıf var. Sadece bir tane 2. sınıf vardı bu yönden çok iyiydi.”

Ö23 “Öğrenci sayısının az olması. Çünkü öğrenci sayısı az olunca öğretmenin öğrencilerle birebir ilgilenme oranı artıyor. Bu da öğrenmede kalıcılığı sağlıyor.”

Ö31 “Öğrencilerin kendini geliştirme ve yeteneklerini keşfetmesi olarak ortam daha uygun.”

Ö40 “Bir sınıfa konu anlatılırken diğer sınıfa ödev verildiğinde ödevli grup sessiz ve verimli çalışmayı öğrenir.”

Ö48 “Bireyselleştirilmiş eğitim imkânı sağlıyor.”

Ö56 “Öğrencilerin bireysel öğrenmelerine faydası vardır.”

Ö22 “Kendi kendine öğrenme avantajı kazanır çocuklar.”

Ö56 “Avantajları öğretmen ve sınıf açısından tasarruf sağlanıyor. İşbirlikçi öğretim ortamı için uygun ve öğrencilerin bireysel öğrenmelerine faydası vardır. Öğrenci bireysel çalışma tekniklerini öğrenmektedir ve öğrenci kendi öğrenmelerinden sorumludur. Nasıl öğreneceğini öğreniyor.”

Ö22 “Sosyalleşme üst düzeydedir. Akran desteği ve işbirlikçi öğrenme uygulanabilir. Çocukların kendi öğrenme stilini bulmaları açısından avantajı vardır.”

Ö16 “En büyük avantajı çocukların sosyal bir ortamda yetişmesi ve iletişiminin kuvvetlenmesidir.”

Ö54 “Eğer öğretmen iyi bir ders planı yaparsa öğrenciler için çok verimli bir ortam oluşabilir. Dersin her aşaması planlanmalı. Böylece öğrenciler arkadaşlarıyla birbirlerine destek olarak grupla çalışmayı ve öz değerlendirmeyi geliştirmeyi öğrenirler.”

Ö52 “Az nüfuslu bölgelerde idealdir, okul sayısı az olan yerlerde ekonomiktir ve eğitimde fırsat eşitliği sağlar.”

Ö17 “Bence birleştirilmiş sınıfların tek avantajı birden çok sınıfa hitap ettiği için öğrenciler diğer sınıflarda ki etkinliklere aşına olup ilerde göreceği konular hakkında bilgi sahibi oluyor.”

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problem olan “Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda hangi sorunlar yaşanmaktadır?” sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo4. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunlar

Birleştirilmiş Sınıflarda Yaşanan Sorunlar	f
Ödevli Ders Saatleri	18
Sınıf Yönetiminin Zor Olması	16
Öğretmenin Fazla İş Yükünün Olması	9
Bireysel Farklılıklar Dikkate Alınmıyor	6
Fiziki İmkânların Yetersizliği	6
Tecrübesiz Öğretmenlerin Görev Yapması	4

Daha Fazla Zamana İhtiyaç Olması	4
Çocukların Yaş Farkının Olması	1

Tablo 4'e bakıldığında öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunların Ödevli Ders Saatlerinin Olması (f:18), Sınıf Yönetiminin Zor Olması (f:16), Öğretmenin Fazla İş Yükünün Olması (f:9), Bireysel Farklılıkların Dikkate Alınmaması (f:6), Fiziki İmkânların Yetersizliği (f:6), Tecrübesiz Öğretmenlerin Görev Yapması (f:4) ve Daha Fazla Zamana İhtiyaç Olması (f:4) olduğu görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö11 “Öğretmenli grup ders anlatırken ödevli grubun dikkati dağılabilir. Ödevli gruba gerekli dönüt verilmezse yanlış öğrenmeler gerçekleşebilir.”

Ö24 “Öğretmenli grupla ders işlenirken, ödevli grubun etkinliği etkili olmuyorsa, ödevli grupta sıkılma olabilir.”

Ö26 “Öğretmenli grup ve ödevli grubu idare etmek zorlaşıyor. Ara ara ödevli grupla da ilgilenmek gerekir ve ödevli grubun ödevi dikkat çekici olmalıdır.”

Ö30 “Ödevli gruplarda yanlış öğrenmeler gerçekleştirebiliyor. Verilen materyal ya da etkinlik daha özenli olursa bunun önüne geçilebilir.”

Ö31 “Öğrenciler fazla dağılıyor. Siz ders anlatırken ödevli grubun ilgisi dağılıp ya başka bir şeyle ilgileniyor ya da sizi dinlemeye başlıyor ve ödevlerini yapmıyor. Ödevler yeterince ilgi çekici olmalı ve öğretmenin ders anlatım ortamı uygun olmalıdır.”

Ö35 “Birleştirilmiş sınıflarda ödevli ve öğretmenli grubun disiplini sağlama açısından zorlukları olmaktadır. Ödevli gruba sessiz yapabilecekleri etkinlikler vermek ve öğrencilerle ilgilenmek, disiplin sağlayabilecek yetkin bir öğrenci görevlendirmek önerisini sunarım.”

Ö3 “Ödevli saatlerde sorun olabilir. Bunun için ise öğrencilerin ilgilerini çekecek nitelikte etkinlikler yapılmalıdır.”

Ö54 “Öğretmenli gruba çok dikkat çeken etkinlikler ve materyaller yapılması ödevli grubun dikkatini dağıtabiliyor. Sınıfta düzeni kurmak sessizliği sağlamak bazı durumlarda sorun oluyor. Bunun çözülmesi için her şey en ince ayrıntısına kadar planlanıp bütün öğrenciler düşünülmelidir.”

Ö1 “En önemli sorun öğretmenin sınıfı yönetebilmesi ve planlı olması gerekmesidir. Öğrencilerin ilgisini sürekli uyanık tutmak için planlı materyal ve buluş odaklı bir ders yapısı oluşturulmalı.”

Ö5 “Sınıf yönetimi konusunda sorunlar yaşanabiliyor. Bu konuda öğretmenlere eğitim verilerek sorunlar çözülebilir. Öğretmenlerin daha fazla fedakârlık göstermesi gerekiyor.”

Ö53 “Yeterli fiziksel imkân sağlanamıyor ve zaman ayırımı yapılırken öğretmenin yorulmasına performansının düşmesine neden oluyor.”

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı uygulanabilir mi?” sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 5. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının uygulanabilmesi

Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı Uygulanabilir mi?	f
--	---

Uygulanabilir	35
Uygulanamaz	16
Mümkün Olduğu Kadar Kullanmaya Çalışırım	5

Tablo 5'e bakıldığında, öğretmen adaylarının "Birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının uygulanabilir mi?" sorusuna 35 öğretmen adayının uygulanabilir, 16 öğretmen adayının ise uygulanamaz şeklinde görüşlerini belirttiği görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö10 "Evet aslında birleştirilmiş sınıflar için fazla bir şey beklemiyorlar ama kullanılabilir. Mesela sorular sorarak başlayıp öğrencilere buldurma konusunda materyal konusunda gayet güzel kullanılabilir. İsteyince yapılamayacak şey yoktur. Mesela bizim gittiğimiz sınıfta imkânlar yapılandırmacı yaklaşıma göre gayet uygundu."

Ö13 "Evet, yapılandırmacı yaklaşım her zaman kullanılabilir. Çünkü yapılandırmacı yaklaşım öğrenciyi aktif kılp eski öğrendiklerinin üzerine yeni bilgi inşa etme işidir."

Ö19 "Kullanabileceğimi düşünüyorum çünkü birleştirilmiş sınıflarda öğrenci sayısı az olduğu için sınıfta yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak ders işlenir."

Ö2 "Kullanılabilir. Çünkü öğrenciler kendileri yaparak ve yaşayarak öğreniyorlar. Çeşitli materyaller hazırlanarak öğrenciler aktif hale geliyorlar."

Ö21 "Sonuna kadar düşünüyorum. Çünkü kişi sayısı az, odaklanacağı kişi az olduğu zaman ayracağı zaman fazla oluyor. Tabi bunları yapmak için fedakârlıkta bulunup, emek sarf edilmelidir."

Ö40 "Kullanılabilir. Eğer öğretmen özverili ve bilinçli ise sınıftaki öğrencileri yapılandırmacı yaklaşıma göre yetiştirebilir. Bunun için öğretmenin yeterlilik sahibi olması gerekir."

Ö55 "Kesinlikle kullanılabilir. Çünkü yapılandırmacı yaklaşım zaten program içeriklerinde mevcut. Bunu kullanıp kullanmamak öğretmenin tasarrufu bence. Meslek bilgisi yeterli olan donanımlı öğretmenlerin bu konuda herhangi bir sorun yaşamayacağını düşünüyorum."

Ö8 "Kullanabileceğimi düşünüyorum. Çünkü öğretmenli gruba ve ödevli gruba nelerin işleneceğini önceden belirlersem, yani planları güzel bir şekilde yaparsam yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını kullanabileceğimi düşünüyorum."

Ö28 "Ben birleştirilmiş sınıfta değil hiçbir okulda yapılandırmacı yaklaşımın çok kullanıldığını düşünmüyorum. Ders öğretme açısından hala esaslıyız bana göre."

Ö42 "Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını kullanmak çok zor olacak. Her sınıf düzeyinde öğrenci olacağı için her sınıfa eşit şekilde yapılandırmacı öğretim modeli uygulanmaz."

Ö9 "Yapılandırmacı yaklaşım her yerde kullanılmaya açık bir yaklaşımdır. Eğer hoca isterse ki şayet uygulamaya çalışacaktır. Öğrencilerin düzeylerine inmeye çalışıp yapılandırmacı yaklaşım uygulanabilir. Şayet benim başıma böyle bir sorun gelir ise yeni nesil bir öğretmen olduğum için yapabildiğim yere kadar yapılandırmacı yaklaşım kullanırım."

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi olan "Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda eğitim ortamlarını daha verimli hale getirebilmek için neler yapılabilir?" sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 6. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda eğitim ortamlarını daha verimli hale getirebilmek için yapılabilecekler

Beşinci Soru Eğitim Ortamlarını Daha Verimli Hale Getirebilmek	f
Materyaller Kullanılmalı	23
Çağdaş Öğretim Yöntemleri Kullanılmalı	13
İyi Bir Sınıf Düzeni Oluşturulmalı	10
Akran Desteği Sağlanmalı	6
Etkin Katılım Sağlanmalı	5
Ödevli Grup İçin Bireyselleştirilmiş Program Uygulanmalı	5
Etkili Plan Hazırlanmalı	4
Grup Çalışmaları Yapılmalı	3
Köy Okulları Öğretmenler Açısından Avantajlı Hale Getirilmeli	3
Hizmet içi Eğitim Verilmeli	2
Tecrübeli Öğretmenler Görev Yapmalı	2
İkili Eğitim Yapılmalı	2
Olumlu Duyuşsal Tutum	2
İyi Zaman Yönetimi	1

Tablo 6'ya bakıldığında öğretmen adayları birleştirilmiş sınıflarda eğitim ortamlarını daha verimli hale getirebilmek için şunların yapılabileceğini belirtmişlerdir: Materyaller Kullanılmalı (f:23), Çağdaş Öğretim Yöntemleri Kullanılmalı (f:13), İyi Bir Sınıf Düzeni Oluşturulmalı (f:10), Akran Desteği Sağlanmalı (f:6), Etkin Katılım Sağlanmalı (f:5), Ödevli Grup İçin Bireyselleştirilmiş Program Uygulanmalı (f:5), Etkili Plan Hazırlanmalı (f:4). Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö1 “İlgi çekici materyal, planlı ve programlı bir ders, bazen akran yardımı, İşbirlikli öğrenme ve yapılandırıcı kuram kullanılmalı.”

Ö13 “Materyal ve teknoloji kullanma daha yaygın hale getirilmeli çünkü böylelikle her öğrenci kendi hızına uygun ilerler.”

Ö3 “Her ders materyal üzerinden en basitten karmaşığa gidilerek anlatılmalıdır. Teknolojiden son derece faydalanılmalıdır.”

Ö15 “Birleştirilmiş sınıf ortamının verimli hale getirilmesi için sınıf içinde aktif katılıma özellikle dikkat edilmeli. Düz anlatım yerine dersleri zevkli hale getirecek etkinlikler düzenlenmesi daha faydalı olur.”

Ö19 “Dersi yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak işleyebiliriz. Çocukların derse katılımını sağlayarak onların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak şekilde sınıf ortamını düzenleyebiliriz.”

Ö41 “Öncelikle dersleri materyallerle ve gerekli malzemelerle donatılırsa etkinlik olarak yapılır ve tabii uygun teknik ve yöntemlerle bu noktaya ulaşılabilir.”

Ö53 “Fiziksel koşullar iyileştirilip çeşitli etkinliklerle çocukların dikkati çekilebilir.”

Ö14 “Ödevli gruplara verilen öğrencilerin etkinliklerinin daha verimli olması sağlanabilir.”

Ö53 “Fiziksel koşullar iyileştirilip çeşitli etkinliklerle çocukların dikkati çekilebilir.”

Ö25 “Öğretmenlere ek ders ücreti artırılarak maaş desteğiyle okulda daha fazla kalması sağlanıp öğrencilere daha fazla zaman ayırması olabilir.”

Ö27 “Birleştirilmiş sınıflarda eğitim veren öğretmenlerin maaşı diğer öğretmenlere göre daha fazla olabilir.”

Ö50 “Konusunda uzmanlaşmış öğretmenler aranmalıdır. Deneyimsiz öğretmenlerin atanmaması daha uygundur.”

Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt problem olan “Birleştirilmiş sınıflarda normal sınıflarla aynı eğitim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması doğru mu?” sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 7. Birleştirilmiş sınıflarda normal sınıflarla aynı eğitim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması	f
Aynı Program Kullanılması	
Aynı Kullanılsın	24
Farklı Kullanılsın	21
Aynı Ama Daha Esnek	6

Tablo 7’ye bakıldığında birleştirilmiş sınıflarda normal sınıflarla aynı eğitim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması durumuna; Aynı Kullanılsın (f:24), Farklı Kullanılsın (f:21), Aynı Ama Daha Esnek (f:6), şeklinde görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö15 “Aynı eğitim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü aynı ülkede yaşayan bireylerin eğitimlerinin ve ders kitaplarının aynı olması gerekir.”

Ö18 “Eğitimde birlik ve bütünlük olması için bence aynı ders kitapları kullanılmalıdır. Tabi birleştirilmiş sınıflara biraz daha fazla emek harcamak gerekiyor.”

Ö2 “Eğitimde birlik ve bütünlük olmalı. Aynı kitaplar kullanılması çok doğru. Farklı kitaplar kullanılırsa farklı öğrenmeler olur.”

Ö22 “Farklı kitaplar kullanılmamalı zaten bu eğitimde fırsat eşitliği ilkesine aykırı.”

Ö23 “Aynı kitapları kullanmaları normal bence. Çünkü aynı seviyedeki öğrenciler aynı şeyleri öğrenirler. Birleştirilmiş sınıf olduğu için farklı bir kitap kullanmaları gerekmez.”

Ö7 “Aynı müfredat olduğu için, aynı sınavlardan sorumlu oldukları için aynı eğitim programları ve aynı ders kitaplarının kullanılması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö27 “Aslında birleştirilmiş sınıflara, normal sınıflardan farklı bir program hazırlanmalıdır. Çünkü birleştirilmiş sınıflarda birden fazla sınıf var.”

Ö29 “Doğru olmadığını düşünüyorum. Birden fazla sınıfın olduğu birleştirilmiş sınıfta konu işleyişi ile normal sınıflardaki aynı olmamaktadır. Öğretmen aynı anda 4 sınıfa hitap etmek zorunda olduğu için doğru bir kullanım değil.”

Ö8 “Aynı ders kitaplarının kullanılması yerine birleştirilmiş sınıflara özel kitapların hazırlanması gerektiğini düşünüyorum.”

Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Öğretmen adaylarına tercih hakkı verilirse normal bir sınıf mı yoksa birleştirilmiş sınıf mı okutmayı tercih ederler?” sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 8. Öğretmen adaylarına tercih hakkı verilirse hangi sınıfı okutmak istedikleri

Hangisini Tercih Edersiniz	f
Normal Sınıf	33
Birleştirilmiş Sınıf	20
Fark etmez	3

Tablo 8’e göre, öğretmen adaylarına tercih hakkı verilirse hangi sınıfı okutmak istedikleri sorulduğunda 33 öğretmen adayının normal sınıf okutmak istedikleri, 20 öğretmen adayının ise birleştirilmiş sınıf okutmak istediklerini belirttikleri görülmektedir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö17 “Bana tercih hakları verilseydi eğer normal sınıfları tercih ederdim. Çünkü birleştirilmiş sınıflarda öğretmenin sorumluluğu fazla olduğu için öğrencilerle bire bir ilgilenmesi zor oluyor. Normal sınıflarda uygulanan program tek bir sınıfa hitap ettiği için öğretmenin öğrencilerle ilgilenmesi kolay oluyor ve eğitim programlarının uygulanmasında herhangi bir sorun çıkmıyor.”

Ö29 “Normal sınıf okutmak isterim. Çünkü birleştirilmiş sınıfta eğitim-öğretim daha zor. Belli bir süre öğretmenlik yapmam gerektiğini düşünüyorum.”

Ö36 “İlk deneyimim olacaksa normal sınıf isterdim. Çünkü deneyimsiz bir öğretmen birleştirilmiş sınıflar için iyi ve verimli olmayacaktır.”

Ö42 “Normal bir sınıf okutmak isterim. Çünkü birleştirilmiş sınıflarda 4 sınıf birden olabilir. Her sınıfa ayrı bir eğitim programı uygulamak tek bir öğretmene çok ağır gelir. Daha fazla sorumluluk ve zaman ister.”

Ö31 “Birleştirilmiş sınıf okutmak isterim. Bu düşüncem köy okuluna uygulamaya gidip birleştirilmiş sınıf ortamını görünce değişti, normal şartlarda istemiyordum fakat ortamı görüp daha sıcak olduğunu görmem fikrimi değiştirdi.”

Ö27 “Birleştirilmiş sınıf okutmak isterdim. Çünkü sınıf mevcudu az. Hatta ben ikili öğretim yapardım. Daha az yorulurdum ve çocuklar daha çok öğrenirdi. Benim açımdan ikili öğretim çok zaman alacak olursa da çocukların öğrenmesi için yapardım.”

Ö3 “Birleştirilmiş sınıf okutmak isterim. Çünkü onlara nasıl verimli olacağımı bildiğimi düşünüyorum. Onları kazanmak için çok çalışacağıma inanıyorum.”

Ö11 “Ben birleştirilmiş bir sınıfı öğretmenlik yeterliliğimi geliştirmek adına isterdim. Öğrenmeyen çocuk yok öğretemeyen öğretmen vardır.”

Ö40 “Birleştirilmiş sınıf okutmak isterim. Çünkü o öğrencilerinde yetiştirilmeye ve okumaya ihtiyacı vardır. Hatta köyde oldukları için imkânları fazla olmadıkları için daha çok ihtiyaçları vardır.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “Sınıf eğitimi bölümünde verilen birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi daha etkili nasıl işlenir?” sorusuna ilişkin bulgular şunlardır:

Tablo 9. Sınıf eğitimi bölümünde verilen birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin daha etkili verilmesi

Bu Ders Daha Etkili Nasıl Verilir?	f
Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulama Yapılmalı	36
Öğretmenlik Uygulaması Dersi Birleştirilmiş Sınıflarda Yapılmalı	5
Birleştirilmiş Sınıflarda Önce Gözlem Sonra Uygulama Yapılmalı	4
Ders Saati Arttırılmalı	3
Önce Teori Sonra Uygulama Yapılmalı	2
Sanal Ortamdan Destek Alınmalı	1
Bu Ders Üçüncü Sınıfta Verilmeli	1

Tablo 9'a bakıldığında birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin daha etkili verilmesi için Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulama Yapılmalı (f:36), Öğretmenlik Uygulaması Dersi Birleştirilmiş Sınıflarda Yapılmalı (f:5), Birleştirilmiş Sınıflarda Önce Gözlem Sonra Uygulama Yapılmalı (f:4), Ders Saati Arttırılmalı (f:3), Önce Teori Sonra Uygulama Yapılmalı (f:2), Sanal Ortamdan Destek Alınmalı (f:1), Bu Ders Üçüncü Sınıfta Verilmeli(f:1), şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu konuya ilişkin olarak öğretmen adayları şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ö15 “Üniversitede görmüş olduğumuz dersi verimli buluyorum. Özellikle de köy okulu uygulamasının verimli olduğunu düşünüyorum.”

Ö17 “Üniversite gördüğüm birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde önce teorik bilgileri öğrenip daha sonra bunları pratiğe dökmek adına köy okullarına gittiğimiz için çok etkili bir ders oldu. Bu yüzden bundan sonraki derslerinde bu metot ile uygulanmasını temenni ederim.”

Ö2 “Öğrenciler bizim yaptığımız gibi köy okullarına giderek görmeliler. O anı yaşamalılar, tecrübeleri olmalı. Daha sonraki hayatlarında onlara daha kolaylık sağlar.”

Ö24 “Bu yıl uygulanan birleştirilmiş sınıflarda öğretimi yerinde görme uygulaması ise fazlasıyla bizlere kazanç sağlamış oldu, bu uygulamanın ilerleyen yıllarda devam etmesi görüşündeyim.”

Ö29 “Dersimiz oldukça etkiliydi. Hem teori hem pratik görerek güzel ve verimli bir ders süreci geçirdik. Zamanımız ve imkânımız olsaydı belki köy okullarına daha fazla gidebilirdik.”

Ö51 “Bence bu ders staj gibi hep köy okulunda uygulanmalı.”

Ö6 “Ben bu uygulamayı çok beğendim ama ilerde nelerle karşılaşacağımızı bilmediğimiz için bu yaptığımız uygulamaya olumlu bakıyorum. Öneri olarak birleştirilmiş sınıfa daha farklı bir uygulama olamazdı.”

Ö53 “Sadece bu dersin değil bütün stajımızın köy okullarında ve birleştirilmiş sınıflarda yapılması gerekmektedir. Çünkü teoriden çok pratik öğretmenliğin olmazsa olmazıdır.”

Ö55 “Bence staj dediğimiz öğretmenlik uygulaması derslerimiz bu dersle birleştirilerek köy okullarında birleştirilmiş sınıflarda olabilir. Merkezde ki normal sınıflı okulları zaten 1.dönem görüyoruz.2.dönem için böyle bir uygulama yapılabilir.”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sınıf eğitimi bölümü 4.sınıfta, birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersi verilmektedir. Ancak bu ders haftada iki saat teorik olarak işlendiği için öğretmen adayları bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek ortamlarda uygulama fırsatı bulamamaktadırlar. Bu ders kapsamında öğretmen adaylarına birleştirilmiş sınıflarda gözlem ve uygulama fırsatının sunulmasının nitelikli öğretmen yetiştirme açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar

döneminde bu ders kapsamında dört hafta süreyle Kilis ili merkeze bağlı üç köy okulundaki birleştirilmiş sınıflarda sınıf eğitimi 4.sınıf öğrencilerinin gözlem ve uygulama yapmalarına olanak sağlanmıştır. Yapılan bu araştırma ile sınıf eğitimi programı 4. sınıf öğrencilerinin birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde yapılan bu uygulamaya ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Bu çalışma Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Bölümü 4. sınıfta okuyan 44 kadın 12 erkek olmak üzere toplam 56 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Verilerin analizi aşamasında, nitel veriler NVivo 12 programı ile analiz edilmiştir. Nitel veriler, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Kavramların ortak özelliklerine göre temalar belirlenerek kodlanmış ve frekansları hesaplanmıştır. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okulunda yapılan uygulamayı, 44 öğretmen adayı çok faydalı bulduğunu, 7 öğretmen adayı ise faydalı bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları birleştirilmiş sınıfların ekonomiklik ilkesine uygunluk (f:15), işbirlikçi öğrenme ortamı sağlanması (f:13), sınıf mevcudunun az olması (f:12) ve bireyselleştirilmiş eğitime imkân sağlaması (f:9) gibi avantajlara sahip olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunların ödevli ders saatlerinin olması (f:18), sınıf yönetiminin zor olması (f:16), öğretmenin fazla iş yükünün olması (f:9), bireysel farklılıkların dikkate alınmaması (f:6), fiziki imkânların yetersizliği (f:6), tecrübesiz öğretmenlerin görev yapması (f:4) ve daha fazla zamana ihtiyaç duyulması (f:4) olduğu görülmüştür. Öğretmen adayları birleştirilmiş sınıflarda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının uygulanabilirliği konusunda ise 35 öğretmen adayının uygulanabilir, 16 öğretmen adayının ise uygulanamaz şeklinde görüşlerini belirttiği görülmüştür. Gömleksiz, Cüro ve Kılınc'ın yaptığı araştırmada ise birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ders kitaplarındaki etkinlikleri uygulanabilir bulmadıkları görülmüştür (Gömleksiz, Cüro ve Kılınc:2011). Öğretmen adayları birleştirilmiş sınıflarda eğitim ortamlarını daha verimli hale getirebilmek için materyaller kullanılması gerektiğini (f:23), çağdaş öğretim yöntemlerinin kullanılmasının gerekli olduğunu (f:13), iyi bir sınıf düzeni oluşturulması gerektiğini (f:10), özellikle ödevli saatlerde akran desteğinin sağlanmasını (f:6), derslerin etkin katılım ilkesine göre işlenmesini (f:5), ödevli grup için bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanması gerektiğini (f:5) ve etkili ders planları hazırlanması (f:4) gerekliliğini belirtmişlerdir. Birleştirilmiş sınıflarda normal sınıflarda okutulan öğretim programının ve aynı ders kitaplarının kullanılması durumuna ise öğretmen adayları aynı kullanılsın (f:24), farklı kullanılsın (f:21), aynı program olsun ama daha esneklik sağlansın (f:6) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarına tercih hakkı verilirse hangi sınıfı okutmak istedikleri sorulduğunda ise 33 öğretmen adayının normal sınıf okutmak istediğini, 20 öğretmen adayının ise birleştirilmiş sınıf okutmak istediğini belirttiği görülmüştür. Özellikle bir öğretmen adayının “ bu uygulamaya gitmeden önce birleştirilmiş sınıf okutmaktan korkuyordum ama bu uygulama ile fikrim değişti. Artık birleştirilmiş sınıf okutmak istiyorum.” şeklinde görüşünü belirtmesi bu ders kapsamında uygulama yapılmasının önemini açıkça ortaya koymaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinin daha etkili ve nitelikli verilebilmesi için öğretmen adayları birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okullarında mutlaka uygulama yapılması gerektiğini (f:36), öğretmenlik uygulaması dersinin birleştirilmiş sınıflarda yapılması gerektiğini (f:5), birleştirilmiş sınıflarda önce gözlem sonra uygulama yapılması gerektiğini (f:4), bu dersin ders saatinin arttırılması gerektiğini (f:3), bu dersin önce teori şeklinde sonra uygulama şeklinde işlenmesi gerektiğini (f:2), sanal ortamdan destek alınmasının gerekli olduğunu (f:1) ve son olarak öğretmen adaylarının son sınıfta KPSS sınavına hazırlanmalarından dolayı daha fazla zaman ayırabilmek adına bu dersin üçüncü sınıfta okutulması gerektiğini (f:1) belirtmişlerdir. Çalışmamızda elde edilen bulguların karşılaştırılabilmesi için alanyazında birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde yapılan çalışmalar incelenmiş (Babayiğit,2019; Külekçi,2013; Sağ,2010;Dursun,2010;Yıldız ve Köksal,2009) ve yapılan bu çalışma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

2018 yılında eğitim fakültelerinde yapılan güncellemeler ile 4.sınıfta zorunlu ders olarak okutulan Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Dersi kaldırılmış yerine alan seçmeli derslerden “İlkokulda Alternatif Eğitim Uygulamaları” dersine yer verilmiştir. Yeni katalogdaki dersleri alan

sınıf eğitimi öğrencilerinin bir bölümü bu ders seçmeli hale getirildiğinden dolayı bu dersi alamayacaklardır. Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Dersi haftada iki saat teorik olarak işlendiği halde bile öğretmen adayları bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek ortamlarda uygulama fırsatı bulamadıklarından dolayı bu dersin sadece teorik olarak işlenmesinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Yeni katalogda yer alan İlkokulda Alternatif Eğitim Uygulamaları Dersinin içeriğinin de artırılması ile öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretim konusunda yetersiz kalabilmeleri söz konusu olabilecektir. Bu dersi veren öğretim elemanının bu konuya gerekli hassasiyeti göstermesi gerekmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin birleştirilmiş sınıflarda yaşadıkları en önemli problemlerden biri ilk atamalarının genellikle köy okullarına yapılması ve bu ortamı daha önce görmeyen ve yeterli tecrübesi olmayan genç öğretmenlerin uyum sağlamalarında problem yaşamalarıdır. Aksoy da yaptığı çalışmada Birleştirilmiş sınıf uygulamalarında yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan öğretmenlerin birçok konuda müdürlerinden destek alamadıklarını; kendilerini çaresiz, yalnız ve yetersiz hissettiklerini belirtmiştir (Aksoy, 2008). Bu durum öğretmenlerin çalışma motivasyonunu ve performansını olumsuz etkileyebilmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarına köy ortamını tanımaları, bu ortamda nasıl yaşayacakları konusunda da bu ders kapsamında bilgi ve destek sağlanması gerekir. Bu bağlamda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1.Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıflarda öğretim konusunda daha nitelikli olarak yetişebilmeleri açısından birleştirilmiş sınıflarda öğretim dersinde köy okullarında mutlaka uygulama yapılmalıdır. Bu şekilde öğretmen adayları köy okullarına atandıklarında bu konuda daha fazla yeterliğe sahip olmuş olacaklardır.

2.Öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarının köy okullarında en az bir dönem uygulama yapmasına imkân verilmelidir. Uygulama yaptıkları sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin tecrübeli ve sınıf eğitimi alanında eğitim almış olmalarına dikkat edilmelidir.

3. Birleştirilmiş sınıflar bir sorun olarak görülmemeli bu sınıflarda yapılandırmacı yaklaşım, aktif öğretim ilkeleri, işbirlikli öğretim esas alınarak nitelikli öğretim ortamlarının oluşturulması sağlanmalıdır. Bu sınıflarda eğitim gören ilkökul öğrencilerinin üst düzey düşünme becerisi geliştirme, kendi kendine öğrenme, işbirlikli öğrenme gibi beceriler kazanması sağlanarak birleştirilmiş sınıflar avantajlı hale dönüştürülebilir.

KAYNAKÇA

- Akıncioğlu, O. (2019). Yapılandırmacılık. B. Oral (Ed.), *Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları* (5. bs.) (s. 485-503) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Aksoy, N. (2008). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim: Genç ve deneyimsiz öğretmenlerin görüşlerine dayalı bir araştırma. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 6(21), 83-108
- Babayiğit, Ö. (2019). Birleştirilmiş sınıflı ilkokullardaki uygulamaların sınıf öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin öğretmenlik tutumuna etkisinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1),43-53.
- Berry, C. (2001). Achievement effects of multigrade and monograde primary schools in the Turks and Caicos Islands. *International Journal of Educational Development*, 11, 537-552.
- Bua, J. D. ve Martin, M. D. M. (2020). Handling multi-grade teaching: It's educational implication towards teachers' competence. *Management Research Journal*, 9(2), 1-12.
- Buaraphan, K., Inrit, B. ve Kochasila, W. (2018). Current policy and practice concerning multigrade teaching in Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39, 496-501. doi:10.1016/j.kjss.2018.06.008
- Checchi, D. ve De Paola, M. (2018). The effect of multigrade classes on cognitive and non- cognitive skills. Causal evidence exploiting minimum class size rules in Italy. *Economics of Education Review*, 67, 235-253. doi:10.1016/j.econedurev.2018.10.003
- Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2, (2006):33-57

- Erdem, A. R. (2015). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (yeni programa göre gözden geçirilmiş 7. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gömleksiz M. N., Cüro, L. ve Kılınç, H. H. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda etkinliklerin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, F6(2), 1821-1835.
- Hargreaves, E. (2001). Assessment for learning in the multigrade classroom. *International Journal of Educational Development*, 21, 553-560.
- Jones, G. (2016). *Alternative educators' perceptions of teaching multigrade classes and their views on students social development* (Yayımlanmamış doktora tezi). California State University Fullerton.
- Kaya, K. ve Taşdemirci E. (2005). Birleştirilmiş sınıflar ile bağımsız sınıflarda ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunların karşılaştırmalı incelemesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 1-26.
- Kazu, İ. Y. ve Aslan, S. (2011). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına karşılaştırmalı Bir Bakış: Vietnam, Peru, Sri Lanka ve Kolombiya örnekleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1081-1108.
- Kılıç, D. ve Abay, S. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasında öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde karşılaştığı problemlere ilişkin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 623-654.
- Köksal, K. (2009). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim* (5. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Külekeçi, E. (2013). 4+ 4+ 4 Eğitim Sistemi Kapsamında Birleştirilmiş Sınıf Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching* Mayıs 2013 Cilt:2 Sayı:2 Makale No:40 ISSN: 2146-9199
- Little, A. W. (Ed.). (2006). *Education for all and multigrade teaching*. Netherlands: Springer.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.). San Francisco, CA: Jossey.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. sage.
- Mortazaviadeh, S. H., Nili, M. R., Isfahani, A. R. N. ve Hassani, M. (2017). Teachers' lived experiences about teaching-learning process in multi-grade classes. *Journal of Education and Learning*, 6(4), 354-363. doi:10.5539/jel.v6n4p354
- Sağ, R. (2010). Etkinlik teorisine göre zenginleştirilmiş birleştirilmiş sınıflarda öğretim uygulamalarının adayların özyeterlik algılarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158).
- Şahin, C. (2010). *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim* (2. Baskı) Pegem Akademi. Ankara
- Shareefa, M. (2020). Using differentiated instruction in multigrade classes: A case of a small school. *Asia Pacific Journal of Education*. Çevrimiçi ön yayın. doi:10.1080/02188791.2020.1749559
- Taşdemir, M. (2012). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim: öğretmen el kitabı*. PEGEM Akademi. Ankara
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Qualitative research methods in social sciences)* Ankara: Seckin Yayınları.
- Yıldız, M. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamalarının dünyadaki durumu üzerine genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 182, 167-177.
- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 1-14.